

sűrűség. Ezért feltételezhető, hogy a két lelőhely között további régészeti jelenségek lehetnek, csak a terület növényzeti fedettsége miatt a terepbejárás során ezt nem tudtuk meghatározni.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS

191. Hernádvécse határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, Sza

2003. szeptember 15-én a 3-as út Garadna-Hernádszurdok közötti szakasza mentén terepbejárás során a már ismert régészeti lelőhelyek kiterjedését és intenzitását vizsgáltuk.

A kutatás 6 régészeti lelőhelyet érintett, melyek mindegyike részben vagy teljes egészében a 3-as út tervezett új nyomvonalára alá kerül. Mindegyik lelőhely ugyanazon a 150–160 méteres magassági vonalon, ugyanolyan földrajzi szituációban (a Hernád árteréhez lefutó dombok keleti lábánál) helyezkedik el. Mindegyikük szántóföld.

Az 1. sz. lelőhelyen (hrsz.: 0103) kis felszíni sűrűségben őskori; a 2. (hrsz.: 0133), 3. (hrsz.: 0129) és 4. számú (hrsz.: 0129) közepes sűrűségben neolitik; az 5. számú lelőhelyen (hrsz.: 0127) közepes sűrűségben császárkori kerámiát; a 6. sz. lelőhelyen (hrsz.: 0127) nagyon sok patiscsöredéket és császárkori kerámiát gyűjtöttünk. A már korábban megismert lelőhelyek kiterjedését a 2., 4., 5. és 6. lelőhelyek esetében sikerült pontosítani.

A leletanyag a Herman Ottó Múzeum Régészeti gyűjteményébe került.

Munkatársak: Csengeri Piroska, Homola Krisztina, Hajdú István.

PUSZTAI TAMÁS

192. Héhalom, temető

(Nógrád megye) B

A vizsgált bronzkori tell egy a Bér-patak és a Bujáki-patak által alámosott dombperemen található, mintegy 165–180 m tengerszint feletti magasság között.

A középkori átalakítás nyomait viselő héhalmi tellen végzett régészeti-geológiai vizsgálatok egyértelműen bebizonyították, hogy a korábban félhektárosnak gondolt tell kettő körárok között 6–7 ha kiterjedésű erődített település volt a középső bronzkor kezdetén (hatvani kultúra). A tell körül több előtelepülés is feltételezhető, mind É-i, mind D-i és K-i irányban. A külső árok és a belső árok közötti mintegy 5–6 ha-os sávban koncentrált a településen élő emberek élete, míg a tell magja és a gyűrű alakú árok közötti fekete talajgyűrűben pedig feltételezhetően az állatállományt helyezték el. A tell belső centrumát csak periodikusan lakhatták, vagy csak kisebb számú emberi közösség élhetett itt (vezetőréteg, vagy katonai arisztokrácia területe). A belső, gyűrű alakú árok mellett a külső, mélyebb, helyenként 4 m-es, valószínűleg aszóvölgyekből kialakított sarló alakú árok övezte a tellt, az árkok funkciója egyértelműen védelmi jellegű volt. Az

előtelepekkel együtt jelentős emberi közösséget tömörítő erődített bronzkori település az Északi-középhegység lábánál, az észak-alföldi hordalékkúpon, az Alföld és a Kárpátok határán kialakított hatvani kultúra által kifejlesztett erődített tellhálózat része volt.

SÜMEGI PÁL

193. Hosszúpályi, Dél Gázmező

(Hajdú-Bihar megye) U, Ő, Sza, Á

2003 folyamán terepbejárást végeztünk Hosszúpályitól D-re, a Pocsaj irányába vezető műút K-i oldalán található mintegy 3 km²-es területen.

Hosszúpályi határa azért jelentős, mert éppen itt húzódik a homokbuckás Nyírség D-i határa. A Nyírség határa nem éles, a D-i irányba kifutó patakok között a homokos területek előre nyomulnak. Az uralkodó széliránynak megfelelően homokos területek Hosszúpályi D-i határában is előfordulnak. A 100 m tszf-i magasságú területen előforduló néhány méteres szintkülönbségek ennek köszönhetőek. A mélyebb részeken folyóvízi, a magasabb helyeken futóhomokos üledékek találhatók.

Az ármentesítési munkálatok előtt a mélyebb fekvésű területeket gyakran víz borította, a néhány méterrel magasabb homokos felszínnek pedig szárazulatok voltak. Egyrészt a tájhatár, másrészt pedig a víz jelenléte a biztonságosabb magaslatokkal az ember letelepedését segítette. A bejárt területen két csatornázott vízfolyás, vízjárta mélyedések és magaslatok találhatók.

A felszínen előforduló leletek alapján négy lelőhelyet találtunk. Ezek a felszíni leletek alapján nem egyforma intenzitásúak. Legintenzívebb a 3–4. számmal jelölt terület, ahonnan őskori és császárkori szarmata leletek kerültek elő. A lelőhely a környezetből kissé kiemelkedő, hosszan elnyúló partos részen terül el. A 2. számmal jelölt területről Árpád-kori cserépbogrács-peremet, újkőkori és császárkori szarmata kerámiaanyagot gyűjtöttünk.

M. NEPPER IBOLYA

194. Hódmezővásárhely, Kopáncs

(Csongrád megye) R

A 47-es út Hódmezővásárhely és az algyői Tisza-híd közötti szakaszának tervezett szélesítéséhez kapcsolódóan 2003. május 19. és július 10. között folytattuk a 2002-ben elkezdett megelőző feltárást a lelőhelyen (Olasz Sándorné tanyája). Előkerült a középső rézkori (bodrogkeresztúri kultúra) település folytatása, összesen 70 településobjektum (gödrök, árkok, cölöplyukak).

TÓTH KATALIN

195. Hunya, 12. számú lelőhely

(Békés megye) Ø

A lelőhely a község határának Ny-i szélén, a kondorosi országút mindkét oldalára áthúzódva helyezkedik el. A